

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	4
บทที่ 3 อุปกรณ์และวิธีการทดลอง	19
บทที่ 4 ผลและวิจารณ์การทดลอง	23
บทที่ 5 สรุปผลการทดลอง	52
เอกสารอ้างอิง	54
ภาคผนวก	57
ตารางผนวก 1 เวลาในการออกจากรังของแมลงมันในสภาพธรรมชาติ	58
ตารางผนวก 2 พฤติกรรมและขั้นตอนการผสมพันธุ์ของแมลงมันตัวเต็มวัย ในสภาพธรรมชาติ	59
ตารางผนวก 3 พฤติกรรมของตัวเต็มวัยเพศผู้และเพศเมียในขั้นตอนการผสมพันธุ์ ในห้องปฏิบัติการ	59
ตารางผนวก 4 ขนาดของรังใหม่และเวลาในการสร้างรัง	60
ตารางผนวก 5 เวลาการวางไข่และจำนวนไข่ของนางพญาในแต่ละรัง	61
ตารางผนวก 6 ขนาดตัวอ่อนระยะต่าง ๆ ของมดงานจากรังธรรมชาติ	62
ตารางผนวก 7 ขนาดตัวอ่อนระยะต่าง ๆ ของมดงานซุกแรกจากรังทดลอง	64

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตารางผนวก 8 ข้อมูลทางอุตุนิยมวิทยาของวันที่ 20 เมษายน – 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 – 2551 ณ จังหวัดเชียงใหม่ ความสูงจากระดับน้ำทะเล ปานกลาง 312.0 เมตร	66
ประวัติผู้เขียน	70

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	ข้อมูลของสภาพภูมิอากาศตั้งแต่วันที่ที่มีฝนตกวันแรกในรอบปี จนถึงวันที่พบแมลงมันบินออกจากรัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 - 2551	25
2	การกักดินและขยายรูทางออกของมดงานในสภาพธรรมชาติ	28
3	การออกจากรังของแมลงมันตัวเต็มวัยในสภาพธรรมชาติ	30
4	สภาพพื้นที่ทำการสำรวจการออกจากรังของแมลงมัน	33
5	ขนาดของรัง ความลึกของรังจากผิวดินและเวลาในการสร้างรังใหม่	43

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	ตัวอ่อนของแมลงมันที่นำมาบริโภคน (ไข่แมลงมัน)	2
2	แมลงมันตัวเต็มวัยเพศเมีย (แมลงมันแม่)	2
3	ลักษณะสัณฐานวิทยาของมดโดยทั่วไป	5
4	ระยะการเจริญเติบโตของมดโดยทั่วไป	7
5	ลักษณะทางสัณฐานวิทยาของแมลงมันตัวเต็มวัยวรรณะสืบพันธุ์เพศเมีย	12
6	ลักษณะทางสัณฐานวิทยาของแมลงมันตัวเต็มวัยวรรณะสืบพันธุ์เพศผู้	13
7	ลักษณะทางสัณฐานวิทยาของแมลงมันตัวเต็มวัยวรรณะมดงาน	14
8	แมลงมันตัวเต็มวัยวรรณะสืบพันธุ์เพศผู้และเพศเมีย	15
9	รังของแมลงมันในธรรมชาติมีลักษณะเป็นชั้นซ้อนกัน	16
10	รูปร่างลักษณะของ <i>Carebara vidua</i>	18
11	การผสมพันธุ์ของ <i>Carebara vidua</i>	18
12	การเก็บแมลงมันจากรังใต้ดินเพื่อนำมาใช้ทดลอง	20
13	กล่องพลาสติกที่ใช้ในการผสมพันธุ์ของแมลงมัน	20
14	ตู้กระจกทดลองที่ใช้ศึกษาขั้นตอนการวางไข่และการสร้างรังใหม่ของนางพญา	21
15	วันที่แมลงมันตัวเต็มวัยออกจากรังในปี พ.ศ. 2549 – 2551	26
16	เวลาการกััดดินของมดงานแมลงมันเพื่อเป็นรูทางออกของตัวเต็มวัย	28
17	การออกจากรังของแมลงมันเพศผู้	29
18	การออกจากรังของแมลงมันเพศเมีย	29
19	ช่วงเวลาการออกจากรังของแมลงมันตัวเต็มวัย	30
20	การหาตำแหน่งที่ตั้งรังเพศเมียและการรวมกลุ่มของเพศผู้	34
21	การเกี่ยวพาราตีและการผสมพันธุ์ของแมลงมันในธรรมชาติ	35
22	การเกี่ยวพาราตีและการผสมพันธุ์ของแมลงมันในห้องปฏิบัติการ	37

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า
23 เวลาและจำนวนครั้งในการผสมพันธุ์ของตัวเต็มวัยเพศเมียในห้องปฏิบัติการ	37
24 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งของการผสมกับเวลาในการผสมของเพศเมีย	38
25 แผลงมันตัวเต็มวัยเพศเมียวัยปักขื่นเพื่อเตรียมตัวสลัดปีก	40
26 แผลงมันตัวเต็มวัยเพศเมียที่สลัดปีกทำการขุดดินเพื่อสร้างรัง	41
27 ขนาดและลักษณะของรังใหม่ที่สร้างขึ้น โดยนางพญาแผลงมัน	41
28 ความลึกของรังจากผิวดินที่นางพญาสร้างหลังจากผสมพันธุ์แล้ว	42
29 รังใหม่ของแผลงมันที่นางพญาสร้างขึ้นติดกับขอบกระเจก	43
30 ลักษณะกลุ่มไข่และขนาดของไข่แผลงมัน	45
31 จำนวนไข่โดยประมาณของนางพญาในแต่ละรังเมื่อเทียบกับขนาดของกลุ่มไข่	46
32 ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดกลุ่มไข่ของนางพญาแผลงมันกับจำนวนไข่โดยประมาณ	46
33 ขนาดของตัวอ่อนมดงานแผลงมันในธรรมชาติและมดงานชุดแรกในรังทดลอง	47
34 ตัวอ่อนของมดงานแผลงมันชุดแรกภายในรังใหม่	47
35 ตัวอ่อนของมดงานแผลงมันในระยะต่าง ๆ	48
36 นางพญาแผลงมันและกลุ่มไข่มดงานชุดแรก	48
37 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งของการผสมพันธุ์กับขนาดของกลุ่มไข่ของนางพญาแผลงมัน	49
38 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งที่นางพญาแผลงมันผสมพันธุ์กับความลึกจากผิวดินของรังใหม่	50
39 ความสัมพันธ์ระหว่างความลึกของรังกับขนาดของกลุ่มไข่ของแผลงมัน	51